

INTERPRETATIVNE IZJAVE UZ MEĐUNARODNE UGOVORE*

Dr. sc. Trpimir M. Šošić**

UDK: 341.241.01
Izvorni znanstveni rad
Primljeno: srpanj 2014.

Interpretativne izjave uz međunarodne ugovore u praksi je katkad teško razlikovati od rezervi uz međunarodne ugovore, pa se te dvije vrste jednostranih akata često miješaju, a nerijetko i izjednačavaju. Premda korištenje interpretativnih izjava kod sklapanja međunarodnih ugovora nije novina, one, za razliku od rezervi, nisu uređene bečkom kodifikacijom prava međunarodnih ugovora. Stoga se s pravom očekivalo da će Komisija Ujedinjenih naroda za međunarodno pravo u Vodiču za praksu glede rezervi uz međunarodne ugovore, koji je usvojen 2011. nakon dugogodišnjeg rada na toj temi, dati jasne smjernice za razlikovanje interpretativnih izjava i rezervi te utvrditi eventualno postojeća specifična pravna pravila. S tih polazišta se u ovom radu, u svjetlu rješenja koja donosi Komisijin Vodič za praksu, najprije analizira pravna priroda i pojam interpretativne izjave u usporedbi s rezervom, a zatim se naznačuju temeljne odrednice mogućeg pravnog režima za interpretativne izjave.

Ključne riječi: međunarodni ugovori, rezerve, interpretativne izjave, Komisija za međunarodno pravo

1. UVOD

Pošto je Komisija Ujedinjenih naroda za međunarodno pravo 1993. godine potaknula proučavanje pitanje rezervi uz međunarodne ugovore, za specijalnog

* Članak se temelji na radu nastalom u okviru znanstvenog projekta *Novi hrvatski pravni sustav* Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

** Dr. sc. Trpimir M. Šošić, viši asistent Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg m. Tita 14, Zagreb.

je izvjestitelja o toj temi imenovan francuski profesor Alain Pellet. Komisija se složila s mišljenjem specijalnog izvjestitelja da rad na pitanju rezervi s obzirom na svoju specifičnost ne bi trebao ići u smjeru prijedloga za izmjenom triju konvencija od kojih se sastoji bečka kodifikacija prava međunarodnih ugovora ili, pak, donošenja dopunskih protokola uz te konvencije.¹ Stoga se nije išlo na izradu nacрта članaka za kakvu buduću kodifikacijsku konvenciju, što je ranije bio uobičajen pristup Komisije za međunarodno pravo, nego je Komisija, na temelju Pelletova prijedloga, odlučila sastaviti neobvezujući Vodič za praksu. Nakon dugotrajnog procesa i pošto je specijalni izvjestitelj podnio ukupno 17 izvješća², Komisija za međunarodno pravo usvojila je 2011. godine Vodič za praksu glede rezervi uz međunarodne ugovore.³ Vodič se sastoji od ukupno 179 smjernica koje su razvrstane u pet dijelova. Prvotna je svrha Vodiča da služi kao pomoć državama i međunarodnim organizacijama za rješavanje praktič-

¹ Bečku kodifikaciju prava međunarodnih ugovora čine: (1) Bečka konvencija o pravu međunarodnih ugovora iz 1969.; tekst u: United Nations Treaty Series (dalje u tekstu: UNTS), sv. 1155, 1980., str. 331; hrv. prijevod u: Narodne novine – Međunarodni ugovori (dalje u tekstu: NN – MU), br. 16/1993. (ispravak u br. 9/1998.); također u: Bakotić, B. (ur.), *Međunarodni ugovori: zbirka hrvatskih i međunarodnih propisa o sklapanju i primjeni*, Zagreb, 1997., str. 58; Lapaš, D.; Šošić, T. M. (ur.), *Međunarodno javno pravo: izbor dokumenata*, Zagreb, 2005., str. 71. Hrvatska je stranka od 8. listopada 1991. (na temelju notifikacije o sukcesiji, vidi NN – MU, br. 12/1993.). (2) Bečka konvencija o sukcesiji država glede međunarodnih ugovora iz 1978.; tekst u: UNTS, sv. 1946, 1996., str. 3; hrv. prijevod u: NN – MU, br. 16/1993. (ispravak u br. 9/1998.); također u: Bakotić, *op. cit.*, str. 140; Lapaš; Šošić, *op. cit.*, str. 319. Hrvatska je stranka od 8. listopada 1991. (na temelju notifikacije o sukcesiji, vidi NN – MU, br. 12/1993.). (3) Bečka konvencija o pravu međunarodnih ugovora između država i međunarodnih organizacija ili između međunarodnih organizacija iz 1986.; UN Doc. A/CONF.129/15; hrv. prijevod u: NN – MU, br. 1/1994.; također u: Bakotić, *op. cit.*, str. 94; a izvadci u: Lapaš; Šošić, *op. cit.*, str. 101. Konvencija još nije na snazi. Hrvatska je Konvenciji pristupila 11. travnja 1994.

² Vidi *Analytical Guide to the Work of the International Law Commission*, dostupno na: <http://legal.un.org/ilc/guide/gfra.htm> (21. srpnja 2014.), poglavlje 1.8.

³ Vodič za praksu glede rezervi uz međunarodne ugovore (engl. *Guide to Practice on Reservations to Treaties*), s uvodom, opsežnim komentarima uz pojedine smjernice te bibliografijom, sadržan je u: Report of the International Law Commission, 63rd session (26 April – 3 June and 4 July – 12 August 2011), General Assembly Official Records, 66th Session, Supplement No. 10, UN Doc. A/66/10/Add.1 (dalje u tekstu: ILC Report, 2011.). O procesu izrade Vodiča za praksu, uključujući i prikaz njegovih glavnih značajki, vidi Pellet, A., *The ILC Guide to Practice on Reservations to Treaties: A General Presentation by the Special Rapporteur*, European Journal of International Law (dalje u tekstu: EJIL), sv. 24, 2013., str. 1061 – 1097.

nih pitanja i nedoumica u vezi s primjenom odredaba bečke kodifikacije prava međunarodnih ugovora koje su u pogledu rezervi uz međunarodne ugovore često nejasne i nedorečene.⁴

Predmet našeg interesa u ovome radu su, međutim, interpretativne izjave uz međunarodne ugovore, koje države, kao i rezerve, koriste u praksi sklapanja međunarodnih ugovora.⁵ Već se iz toga daje zaključiti da je pojam interpretativnih izjava nužno povezan s institutom rezervi uz međunarodne ugovore. One su, poput rezervi, jednostrane izjave te se često s rezervama miješaju i izjednačuju. Stoga je važno razgraničiti interpretativne izjave od rezervi. Unatoč tome nijedna od triju bečkih kodifikacijskih konvencija ne sadržava odredbe o interpretativnim izjavama. Potrebu za konačnim rasvjetljavanjem tog pitanja uočila je i Komisija za međunarodno pravo te se u Vodiču za praksu iz 2011. kroz niz smjernica nastojalo postaviti jasnu razliku između rezervi i interpretativnih izjava.

Uzimajući u obzir relevantne smjernice Vodiča za praksu glede rezervi uz međunarodne ugovore i stajališta prisutna u doktrini međunarodnog prava, u ovome ćemo radu pokazati da se interpretativne izjave i rezerve uz međunarodne ugovore razlikuju po svojoj pravnoj prirodi, pa stoga ne mogu biti podvrgnute istom pravnom režimu. No, prije nego što se posvetimo interpretativnim izjavama valja utvrditi pojam i definiciju rezerve uz međunarodne ugovore kako bismo dobili polazište za razlikovanje tih dvaju instituta.

---

⁴ Vidi ILC Report, 2011., str. 34, para. 2.

⁵ Osim rezervi i interpretativnih izjava države u praksi stavljaju i neke druge vrste jednostranih izjava uz međunarodne ugovore. U tom je pogledu smjernicom 1.5 Vodiča za praksu glede rezervi uz međunarodne ugovore generalno određeno da se jednostrane izjave koje su dane u vezi s kakvim međunarodnim ugovorom, a ne predstavljaju ni rezerve ni interpretativne izjave, nalaze izvan domašaja Vodiča za praksu; *ibid.*, str. 3, 89. Komisija za međunarodno pravo smatrala je, međutim, potrebnim da to u zasebnim smjernicama dodatno pojaśni za tri vrste jednostranih izjava koje se često miješaju s rezervama ili interpretativnim izjavama. Riječ je o (1) izjavama kojima se odriče priznanje kakvom entitetu (tj. da sudjelovanje u ugovoru s nepriznatom državom ne znači ujedno njezino priznanje; smjernica 1.5.1), (2) izjavama glede načina provođenja međunarodnog ugovora u unutrašnjem poretku (smjernica 1.5.2) te (3) izjavama na temelju ugovornih odredbi koje predviđaju mogućnost opcije (opcijske klauzule; smjernica 1.5.3); *ibid.*, str. 3, 94. *et seq.*; 3, 98; 4, 101. Zbog ograničena opsega ovog rada ne možemo detaljnije analizirati razlike između navedenih jednostranih izjava, s jedne strane, te rezervi i interpretativnih izjava, s druge strane. Vidi također *infra*, bilj. 38.

2. POJAM I DEFINICIJA REZERVE UZ MEĐUNARODNE UGOVORE

Bečka konvencija o pravu međunarodnih ugovora iz 1969. (dalje u tekstu: BK'69.) u čl. 2. st. 1. t. d) sadržava definiciju rezerve koja glasi:

“rezerva’ znači jednostranu izjavu, bez obzira na to kako je sastavljena ili nazvana, koju država daje prilikom potpisivanja, ratifikacije, prihvata ili odobrenja ugovora ili prilikom pristupa ugovoru, a kojom se želi isključiti ili izmijeniti pravni učinak nekih odredaba tog ugovora u njihovoj primjeni na tu državu.”

Od usvajanja BK'69. prošlo je četrdeset godina te možemo utvrditi da je bečka definicija rezerve danas općenito prihvaćena. Velika većina suvremenih autora, što udžbenika međunarodnog prava⁶, što monografskih djela o pravu međunarodnih ugovora i pravu rezervi⁷, polaze upravo od te definicije. Defi-

⁶ Vidi npr. Andrassy, J.; Bakotić, B; Lapaš, D.; Seršić, M.; Vukas, B., *Međunarodno pravo*, sv. II, Zagreb, 2012., str. 82; Crawford, J., *Brownlie's Principles of Public International Law*, Oxford, 2012., str. 374. *et seq.*; Dahm, G.; Delbrück, J.; Wolfrum, R., *Völkerrecht*, sv. I/3, Berlin, 2002., str. 558; Daillier, P.; Pellet, A., *Droit international public (Nguyen Quoc Dinh)*, Paris, 2002., str. 179; Degan, V.-Đ., *Međunarodno pravo*, Zagreb, 2011., str. 134; Doehring, K., *Völkerrecht*, Heidelberg, 2004., str. 155; Dupuy, P.-M., *Droit international public*, Paris, 2004., str. 272; Ipsen, K. (ur.), *Völkerrecht*, München, 2004., str. 167; Jennings, R.; Watts, A., *Oppenheim's International Law*, sv. I, London, 1996., str. 1241; Shaw, M. N., *International Law*, Cambridge, 2008., str. 913. *et seq.*; Vitzthum, W. (ur.), *Völkerrecht*, Berlin, 2010., str. 55. – J. Andrassy u posljednjem izdanju svojega udžbenika koje je osobno obnovio i preradio (*Međunarodno pravo*, 6. izd., Zagreb, 1976., str. 331), premda u nastavku izlaže režim rezervi prema BK'69., zadržava definiciju rezerve iz ranijih izdanja toga djela (vidi npr. 4. izdanje koje je izašlo prije donošenja BK'69.; *Međunarodno pravo*, Zagreb, 1961., str. 191): “[Rezerva] je očitovanje kojim država izjavljuje da od svojeg pristanka izuzima neke odredbe ugovora ili daje nekoj odredbi ugovora svoje posebno tumačenje.” Kao što vidimo, u toj definiciji pojmom rezerve obuhvaćene su i interpretativne izjave. U novijoj literaturi slično: Cassese, A., *International Law*, Oxford, 2005., str. 173; Dimitrijević, V.; Račić, O.; Đerić, V.; Papić, T.; Petrović, V.; Obradović, S., *Osnovi međunarodnog javnog prava*, Beograd, 2005., str. 37; Ibler, V., *Rječnik međunarodnog javnog prava*, Zagreb, 1987., str. 281.

⁷ Vidi Aust, A., *Modern Treaty Law and Practice*, Cambridge, 2007., str. 131; Crnić-Grotić, V., *Pravo međunarodnih ugovora*, Rijeka, 2002., str. 47; Horn, F., *Reservations and Interpretative Declarations to Multilateral Treaties*, Amsterdam, 1988., str. 39. *et seq.*; Imbert, P.-H., *Les réserves aux traités multilatéraux*, Paris, 1979., str. 1. *et seq.*; Kühner, R., *Vorbehalte zu multilateralen völkerrechtlichen Verträgen*, Berlin, 1986., str. 11. *et seq.*; Lijnzaad, L., *Reservations to UN-Human Rights Treaties: Ratify or Ruin?*, Dordrecht, 1995., str. 31. *et seq.*; Madžuka, Z., *Rezerve uz međunarodne ugovore*, Beograd, 1985., str. 24. *et seq.*; Reuter, P., *Introduction au droit des traités*, Paris, 1995., str. 71; Ruda,

nicija je rezerve iz BK'69., dakle, postala dijelom međunarodnog običajnog prava.⁸

Iako je definicija rezerve iz BK'69. dopunjena u Bečkoj konvenciji o sukcesiji država glede međunarodnih ugovora iz 1978. (dalje u tekstu: BK'78.)⁹ i Bečkoj konvenciji o pravu međunarodnih ugovora između država i međunarodnih organizacija ili između međunarodnih organizacija iz 1986. (dalje u tekstu: BK'86.)¹⁰, uzimajući u obzir polje primjene i predmet tih dviju konvencija, njezina bit time nije dirnuta. Stoga i Vodič za praksu iz 2011. u smjernici I.1 donosi definiciju rezerve iz BK'69., dopunjenu dodatnim elementima iz BK'78. i BK'86.¹¹

J. M., *Reservations to Treaties*, Recueil des Cours de l'Académie de Droit international de La Haye (dalje u tekstu: RdC), sv. 146, 1975. (III), str. 105. *et seq.*; Sinclair, I., *The Vienna Convention on the Law of Treaties*, Manchester, 1984., str. 51. *et seq.*

⁸ O običajnopravnoj prirodi definicije rezerve vidi napose: Ipsen, *op. cit.* u bilj. 6, str. 167; Bunn-Livingstone, S. L., *Juricultural Pluralism vis-à-vis Treaty Law*, The Hague, 2002., str. 136; Giegerich, T., *Treaties, Multilateral, Reservations to*, u: Wolfrum, R. (ur.), *The Max Planck Encyclopedia of Public International Law*, sv. IX, Oxford, 2012., str. 1125, para. 1; Greig, D. W., *Reservations: Equity as a Balancing Factor?*, Australian Year Book of International Law, sv. 16, 1995., str. 26; Pellet, A., *Third Report on Reservations to Treaties*, UN Doc. A/CN.4/491/Add.2, 22 May 1998, paras. 108, 119. Usporedi i Lijnzaad, *op. cit.* u bilj. 7, str. 36, iako bečkoj definiciji ne priznaje izričito običajnopravni karakter, nego kaže da "[i]t would thus appear that article 2.1.d VCLT [tj. BK'69.] has been received as the contemporary definition of 'reservation'."

⁹ Čl. 2. st. 1. t. j) glasi: "‘rezerva’ znači jednostranu izjavu, bez obzira na to kako je sastavljena ili nazvana, koju država daje prilikom potpisivanja, ratifikacije, prihvata ili odobrenja ugovora, ili prilikom pristupa ili notifikacije o sukcesiji ugovoru, a kojom se želi isključiti ili izmijeniti pravni učinak nekih odredaba tog ugovora u njihovoj primjeni na tu državu." (Kurzivom su istaknuti dijelovi definicije koji predstavljaju dopunu u odnosu na definiciju iz BK'69.).

¹⁰ Čl. 2. st. 1. t. d) glasi: "‘rezerva’ znači jednostranu izjavu, bez obzira na to kako je sastavljena ili nazvana, koju država ili međunarodna organizacija daje prilikom potpisivanja, ratifikacije, formalne potvrde, prihvata ili odobrenja ugovora ili prilikom pristupa ugovoru, a kojom se želi isključiti ili izmijeniti pravni učinak nekih odredaba tog ugovora u njihovoj primjeni na tu državu ili na tu organizaciju." (Kurzivom su istaknuti dijelovi definicije koji predstavljaju dopunu u odnosu na definiciju iz BK'69.).

¹¹ Definicija rezerve iz Vodiča za praksu u engleskom izvorniku glasi: "‘Reservation’ means a unilateral statement, however phrased or named, made by a State or an international organization when signing, ratifying, formally confirming, accepting, approving or acceding to a treaty, or by a State when making a notification of succession to a treaty, whereby the State or organization purports to exclude or to modify the legal effect of certain provisions of the treaty in their application to

Danas je, dakle, nesporno da je rezerva po pravnoj prirodi jednostrana izjava uz međunarodni ugovor. Ona, prema tome, ne čini dio odredbi međunarodnog ugovora uz koji je stavljena. Rezerva je eksterna u odnosu na tekst ugovora. Pellet ipak ističe da rezerva nije autonomni pravni akt. Njezini su učinci, naime, usmjereni jedino na međunarodni ugovor kojega se rezerva tiče i njezina je sudbina vezana uz taj ugovor, a osim toga učinci rezerve ovise i o reakciji, također jednostranoj, tj. prihvatu, makar prešutnom, ostalih stranaka ugovora.¹² Međutim, prihvrat rezerve od drugih stranaka nije bitan element pojma rezerve. Ne čini prihvrat rezervu rezervom, iako je on od važnosti za njezino pravno djelovanje.¹³

Iako se u definiciji rezerve iz BK'69. ne spominje izričito forma kao sastojak njezina pojma, jasno je da se ona može staviti samo u pismenom obliku. To proizlazi i iz čl. 23. st. 1. Konvencije¹⁴, koji zahtijeva sastavljanje rezerve u pismenom obliku.¹⁵ Usmeno izjavljivanje rezerve ne bi bilo moguće jer se rezerva mora priopćiti ostalim strankama ugovora kako bi je one mogle prihvatiti. Na kraju, ni pravilo o prešutnom prihvatu rezerve ne bi moglo djelovati u odnosu na stranku koja nije upoznata s rezervom.¹⁶

Za utvrđenje je li kod neke izjave zaista riječ o rezervi nije važno koji je formalni naziv dan toj izjavi, nego je bitan materijalni kriterij, tj. namjerava li izjava svojim sadržajem postići pravne posljedice rezerve, isključenje ili izmjenju pravnih učinaka ugovornih odredbi u odnosu na autora izjave.¹⁷

---

that State or to that international organization.”; ILC Report, 2011., str. 1, 37; vidi također komentar uz smjernicu 1.1, *ibid.*, str. 38, para. 1.

¹² Pellet, A., *Third Report on Reservations to Treaties*, UN Doc. A/CN.4/491/Add.3, 19 June 1998, para. 124.

¹³ Vidi Kühner, *op. cit.* u bilj. 7, str. 13; Madžuka, *loc. cit.*; Ruda, *op. cit.* u bilj. 7, str. 105; Sinclair, *op. cit.* u bilj. 7, str. 51. Usporedi i Imbert, *op. cit.* u bilj. 7, str. 11. *et seq.*; Lijnzaad, *op. cit.* u bilj. 7, str. 32.

¹⁴ Postoje mišljenja da ta odredba još nije stekla običajnopravni karakter; vidi npr. Crnić-Grotić, *op. cit.* u bilj. 7, str. 49.

¹⁵ Vidi Horn, *op. cit.* u bilj. 7, str. 44; Lijnzaad, *loc. cit.*; Pellet, *op. cit.* u bilj. 12, paras. 126-127. Usporedi i Madžuka, *op. cit.* u bilj. 7, str. 25.

¹⁶ Vidi Horn, *loc. cit.*

¹⁷ Vidi Kühner, *op. cit.* u bilj. 7, str. 15; Lijnzaad, *loc. cit.*; Ruda, *op. cit.* u bilj. 7, str. 105. *et seq.*; Bowett, D. W., *Reservations to Non-restricted Multilateral Treaties*, British Year Book of International Law (dalje u tekstu: BYIL), sv. 48, 1976. – 1977., str. 68; Hilpold, P., *Das Vorbehaltsregime der Wiener Vertragskonvention*, Archiv des Völkerrechts, sv. 34, 1996., str. 381; Swaine, E. T., *Treaty Reservations*, u: Hollis, D. B. (ur.), *The Oxford Guide to Treaties*, Oxford, 2012., str. 279. Usporedi i Greig, *op. cit.* u bilj. 8, str. 27, koji upozorava da se tim riječima definicije ne bi smjelo

Države, naime, često izbjegavaju svoje izjave prilikom davanja pristanka na vezanost međunarodnim ugovorom nazvati pravim imenom. Razlozi za to su različiti. Stavljanje formalne rezerve pokazalo bi ostalim ugovornim partnerima da dotična država i nakon, često dugotrajnih i u pravilu iscrpnih, pregovora te zajedničkog utvrđivanja ugovornog teksta nije spremna ugovor prihvatiti u cijelosti. S druge strane države na taj način nastoje izbjeći prigovore drugih stranaka ugovora i time eventualne sporove oko njihova statusa u odnosu na ugovor.¹⁸

Doista, ograda definicije da naziv nije bitan značajna je upravo i za temu kojom se bavimo. Postavlja se, dakle, pitanje razgraničenja rezerve od drugih jednostranih izjava, osobito, dakako, onih interpretativnih, koje države stavljaju u trenutku kada izjavljuju svoj pristanak da budu vezane ugovorom.¹⁹

Definicija iz čl. 2. st. 1. t. d) BK'69. spominje samo države kao subjekte međunarodnog prava koji su u smislu Konvencije ovlašteni stavljati rezerve. To je i logično jer čl. 1. BK'69., govoreći o njezinu domašaju, određuje da se "Konvencija primjenjuje na ugovore između država". Međutim, jasno je da svi subjekti međunarodnog prava koji imaju *ius contrahendi*, tj. pravo i sposobnost sklapanja međunarodnih ugovora, mogu stavljati i rezerve na one međunarodne ugovore koje su ovlašteni sklapati²⁰, što za međunarodne organizacije izričito proizlazi iz definicije rezerve sadržane u čl. 2. st. 1. t. d) BK'86.²¹ Dakle, iako i u ovom radu često spominjemo samo "državu", u stvari to uključuje sve subjekte međunarodnog prava koji imaju sposobnost sklapati međunarodne ugovore, a napose međunarodne organizacije.

Stricto sensu, vremensko ograničenje stavljanja rezerve nije sastavni dio pojma rezerve, ali se tiče njezina pravnog režima. Isticanje ograničenja *ratione*

---

dati neko apsolutno značenje jer kada država koja je dala primjerice donekle nejasnu interpretativnu izjavu kasnije tvrdi da je riječ o rezervi, to bi, osobito zbog djelovanja pravila o prešutnom prihvatu rezerve iz čl. 20. st. 5. BK'69., moglo dovesti do negativnih posljedica za ostale stranke ugovora, što bi bilo protivno načelu pravičnosti. Vidi također *infra*, bilj. 75.

¹⁸ Usporedi Kühner, *op. cit.* u bilj. 7, str. 15. *et seq.*; Swaine, *op. cit.* u bilj. 17, str. 280.

¹⁹ Vidi Lijnzaad, *loc. cit.*; Sinclair, *op. cit.* u bilj. 7, str. 52. *et seq.* U tom smislu vidi i komentar Komisije za međunarodno pravo uz konačni nacrt članaka o pravu međunarodnih ugovora, Yearbook of the International Law Commission (dalje u tekstu: YBILC), sv. II, 1966., str. 189. *et seq.*

²⁰ Usporedi Kühner, *op. cit.* u bilj. 7, str. 17. *et seq.*; Lijnzaad, *op. cit.* u bilj. 7, str. 33; Szafarz, R., *Reservations to Multilateral Treaties*, Polish Yearbook of International Law, sv. 3, 1970., str. 295.

²¹ Vidi *supra*, bilj. 10.

temporis u definiciji važno je za osiguravanje stabilnosti i izvjesnosti ugovornih odnosa. U suprotnom slučaju, tj. kada bi se rezerve mogle stavljati u svakom trenutku, to bi dovelo do potkopavanja samog načela *pacta sunt servanda*.²²

U definiciji iz BK'69. u vidu vremenskog ograničenja stavljanja rezervi očito se nabrajaju trenuci u kojima država izražava svoj pristanak da bude vezana ugovorom. Kada to nabiranje, međutim, usporedimo s čl. 11. BK'69.²³, koji se tiče načina izražavanja pristanka države da bude vezana ugovorom, uočavamo da ono nije potpuno.²⁴ To ipak ne znači da u tim slučajevima stavljanje rezerve neće biti dopušteno. Dakle, država može stavljati rezerve i kada izražava svoj pristanak da bude vezana ugovorom na način koji nije izričito naveden u bečkoj definiciji rezerve (razmjena isprava; bilo koji drugi ugovoreni način).²⁵

Osim objektivnih elemenata koje smo dosad razmotrili, bečka definicija rezerve sadržava i subjektivni, teleološki element. Riječ je, naime, o izjavi “kojom se želi isključiti ili izmijeniti pravni učinak” odredaba ugovora u njihovoj primjeni na državu autoricu rezerve. Za određenje rezerve je stoga odlučna namjera države, tj. svrha koju želi postići svojom jednostranom izjavom.²⁶ To je ujedno i *differentia specifica* definicije u odnosu na druge moguće jednostrane izjave države prilikom izražavanja pristanka da bude vezana međunarodnim ugovorom, uključujući interpretativne izjave, pa time predstavlja i samu bit pravnog pojma rezerve.²⁷

²² Vidi komentar uz smjernicu 1.1 Vodiča za praksu, ILC Report, 2011., str. 39, para. 7. Detaljnije o vremenskom ograničenju stavljanja rezervi uz međunarodne ugovore u svjetlu rada Komisije za međunarodno pravo na Vodiču za praksu, vidi Müller, D., *Reservations and Time: Is There Only One Right Moment to Formulate and to React to Reservations?*, EJIL, sv. 24, 2013., str. 1113 – 1134, napose 115. *et seq.*

²³ Čl. 11. BK'69. glasi: “Pristanak države da bude vezana ugovorom može biti izražen potpisivanjem, razmjenom isprava koje čine ugovor, ratifikacijom, prihvatom, odobrenjem ili pristupom, ili na bilo koji drugi ugovoreni način.”

²⁴ Vidi Kühner, *op. cit.* u bilj. 7, str. 20; Lijnzaad, *loc. cit.*; Szafarz, *op. cit.* u bilj. 20, str. 295. Usporedi i Horn, *op. cit.* u bilj. 7, str. 41.

²⁵ Komisija za međunarodno pravo smatrala je da je to dovoljno očito iz samog teksta definicije rezerve iz BK'69., pa se u Vodiču za praksu nije išlo na dopunu definicije u tom smislu ili izradu dodatne smjernice o tom pitanju. Vidi komentar uz smjernicu 1.1 Vodiča za praksu, ILC Report, 2011., str. 40, paras. 10. *et seq.*

²⁶ Usporedi Kühner, *op. cit.* u bilj. 7, str. 22.

²⁷ Vidi Horn, *op. cit.* u bilj. 7, str. 44. *et seq.*; Lijnzaad, *loc. cit.* – Nadalje bi iz samog teksta definicije rezerve iz čl. 2. st. 1. t. d) BK'69. proizlazilo da se rezerve mogu ticati samo pravnog učinka “nekih odredaba” (engl. *certain provisions*) ugovora, a ne pravnih učinaka ugovora u cjelini (za takve rezerve se u engleskom jeziku rabi sintagma *across-the-board reservations*). Međutim, države su tu formulaciju u praksi ekstenzivno tumačile, pa smjernica 1.1 Vodiča za praksu u st. 2. donosi

Naposljetku, u vezi s pojmom rezerve treba razjasniti i sporno pitanje rezervi uz dvostrane međunarodne ugovore. Dvostrani se međunarodni ugovori, naime, više nego mnogostrani, približavaju poimanju kontrakta, tj. ugovora u privatnom pravu, jer je za valjanost dvostranog međunarodnog ugovora nužna suglasnost ugovornih partnera glede čitavog teksta ugovora, što znači da se oni moraju složiti oko svake pojedine odredbe ugovora.²⁸

Ako bi stoga jedna od država stranaka stavila "rezervu" na dvostrani međunarodni ugovor u tijeku postupka njegove ratifikacije, to bi nužno značilo odbijanje ranije usuglašenog teksta ugovora, a takva bi "rezerva" zapravo predstavljala novu ponudu drugoj ugovornoj stranci što će, ako ponuda bude prihvaćena, dovesti do izmjene ugovora ili, u slučaju njezina odbijanja, do njegove konačne propasti. Takve izjave uz dvostrane međunarodne ugovore, bez obzira na njihov naziv, dakle, nisu rezerve, one su ponude za ponovno otvaranje pregovora i sklapanje ugovora u izmijenjenom obliku. Čini se, dakle, jasnim da rezerve uz dvostrane međunarodne ugovore, zbog same prirode tih ugovora, nisu moguće.²⁹ To je ujedno i stajalište koje zastupa većina autora.³⁰

---

razjašnjenje prema kojem se rezervama može "isključiti ili izmijeniti pravni učinak nekih odredaba ugovora, ili ugovora u cjelini s obzirom na neke posebne značajke" (preveo i kurzivom istaknuo autor); ILC Report, 2011., str. 1, 37. Vidi također komentar uz tu smjernicu, *ibid.*, str. 41. *et seq.*, paras. 15. *et seq.*

²⁸ O kontraktualnom karakteru dvostranih međunarodnih ugovora vidi Horn, *op. cit.* u bilj. 7, str. 22. *et seq.*; Bishop, W. W., *Reservations to Treaties*, RdC, sv. 103, 1961. (II), str. 267; Degan, V.-Đ., *Rezerve i interpretativne izjave uz dvostrane međunarodne ugovore*, Jugoslovenska revija za međunarodno pravo (dalje u tekstu: JRMP), sv. 20, 1973., str. 240. *et seq.*

²⁹ U tom pogledu smjernica 1.6.1 Vodiča za praksu iz 2011. pojašnjava da jednostrane izjave uz dvostrane međunarodne ugovore stavljene prije stupanja na snagu ugovora, koje idu za tim da mijenjaju ugovorne odredbe, ne predstavljaju rezerve u smislu Vodiča za praksu; ILC Report, 2011., str. 4, 108; vidi također komentar uz tu smjernicu, *ibid.*, str. 108. *et seq.*

³⁰ Vidi Aust, *op. cit.* u bilj. 7, str. 131. *et seq.*; Dahm; Delbrück; Wolfrum, *op. cit.* u bilj. 6, str. 558; Doehring, *op. cit.* u bilj. 6, str. 155. *et seq.*; Imbert, *op. cit.* u bilj. 7, str. 12, bilj. 12; Kühner, *op. cit.* u bilj. 7, str. 30; Ruda, *op. cit.* u bilj. 7, str. 109; Sinclair, *op. cit.* u bilj. 7, str. 54; Verdross, A.; Simma, B., *Universelles Völkerrecht*, Berlin, 1984., str. 467. Usporedi također, premda ostavljaju teoretsku mogućnost za rezerve uz dvostrane ugovore, Greig, *op. cit.* u bilj. 8, str. 49; Jennings; Watts, *op. cit.* u bilj. 6, str. 1242; Reuter, *op. cit.* u bilj. 7, str. 72. Za stajalište da su rezerve uz dvostrane međunarodne ugovore moguće i dopuštene vidi Degan, *op. cit.* u bilj. 28, str. 240. *et seq.* I u trećem izdanju svojega udžbenika Degan, čini se, zadržava to gledište; *idem*, *op. cit.* u bilj. 6, str. 136. *et seq.*; usporedi *idem*, *Sources of International Law*, The Hague, 1997., str. 483. *et seq.* Jednako kao i Degan: Edwards, R. W., Jr., *Reservations to Treaties*, Michigan Journal of International Law, sv. 10, 1989., str. 402. *et seq.*

3. POJAM I DEFINICIJA INTERPRETATIVNE IZJAVE UZ MEĐUNARODNE UGOVORE

U prethodnom smo dijelu rada odredili pojam rezerve uz međunarodne ugovore i time ujedno označili polazišnu točku za naše istraživanje pravne prirode interpretativnih izjava uz međunarodne ugovore.

Iako zapravo praksa stavljanja takvih izjava postoji već dugo³¹, starija doktrina ih uglavnom nije jasno razlikovala od rezervi.³² Kao zasebni pravni institut interpretativne izjave počele su se razvijati u novije vrijeme, s porastom broja mnogostranih međunarodnih ugovora o različitim i često vrlo osjetljivim temama. Neke od tih konvencija sadržavaju i ugovorne klauzule o zabrani rezervi, pa onda državama jedino ostaje mogućnost stavljanja izjava kojima se niti mijenja niti isključuje pravni učinak ugovornih odredbi. Dobar primjer za to je Konvencija UN-a o pravu mora iz 1982.³³

No, kao što smo uvodno već istaknuli, u bečkoj kodifikaciji prava međunarodnih ugovora nigdje nećemo naći spomena interpretativnim izjavama.

Dvojica od četvorice specijalnih izvjestitelja za pravo međunarodnih ugovora dotaknuli su doduše u svojim prijedlozima definicije rezerve i pitanje interpretativnih izjava. Tako je Fitzmaurice u nacrtu "Kodeksa prava međunarodnih ugovora", definirajući rezervu, naveo da pojam rezerve "ne uključuje puke izjave o tome kako dotična država želi provesti međunarodni ugovor, ili izjave o razumijevanju ili tumačenju, osim ako one podrazumijevaju odstupanje od

³¹ Aust (*op. cit.* u bilj. 7, str. 126. *et seq.*) i Pellet (*Third Report on Reservations to Treaties*, UN Doc. A/CN.4/491/Add.4, 2 July 1998, para. 237) navode da kao prvi slučaj interpretativne izjave treba smatrati izjavu Ujedinjene Kraljevine uz Završni akt Bečkog kongresa, koja se odnosila na čl. VIII. Ugovora o Alijansi. Vidi također komentar uz smjernicu 1.2 Vodiča za praksu, ILC Report, 2011., str. 63, bilj. 128.

³² Tako ni Andrassy u šestom izdanju svojega udžbenika još ne razlikuje rezerve i interpretativne izjave; vidi *supra*, bilj. 6. Vidi Horn, *op. cit.* u bilj. 7, str. 229. *et seq.*, koji navodi i neke starije autore koji već jasno razlikuju rezerve od interpretativnih izjava; zatim: komentar uz smjernicu 1.2 Vodiča za praksu, ILC Report, 2011., str. 63, para. 3.

³³ Konvencija o pravu mora u čl. 309. zabranjuje rezerve, no čl. 310. dopušta državama da daju "izjave, kako god izražene ili nazvane, između ostalog, u svrhu usklađivanja svojih zakona i drugih propisa s odredbama Konvencije, uz uvjet da takve izjave nisu usmjerene na isključivanje ili izmjenu pravnog učinka odredaba Konvencije u njihovoj primjeni na tu državu." Tekst Konvencije o pravu mora u: UNTS, sv. 1833, 1994., str. 3; hrv. prijevod u: NN – MU, br. 9/2000.; izvadci također u: Lapaš; Šošić, *op. cit.* u bilj. 1, str. 124.

supstancijalnih odredbi ili od učinka međunarodnog ugovora.”³⁴ Waldock je, pak, u svojem prvom izvješću definiciji rezerve dodao drugu rečenicu, kojom je kao i svoj prethodnik dao *a contrario* definiciju interpretativne izjave, prema kojoj takve izjave “koje ne znače izmjenu pravnog učinka međunarodnog ugovora, ne predstavljaju rezervu.”³⁵ No, Komisija za međunarodno pravo nije slijedila taj prijedlog svojeg specijalnog izvjestitelja, pa definicija rezerve kako je ušla u konačni nacrt članaka o pravu međunarodnih ugovora iz 1966. ne spominje interpretativne izjave. U komentaru uz definiciju kaže se, međutim, da potreba za definicijom rezerve proizlazi upravo iz činjenice što države uz međunarodne ugovore često daju izjave o tome kako razumiju neki sadržaj ili kako tumače određenu odredbu. U komentaru dalje stoji da pritom može biti riječ o izjavi kojom se samo pojašnjava neko stajalište države, ali takva izjava može predstavljati i rezervu, već prema tome mijenja li ili isključuje primjenu nekih ugovornih odredbi.³⁶

Dakle, iako je Komisija za međunarodno pravo naposljetku odlučila izostaviti bilo kakav spomen interpretativnih izjava u BK'69., iz *travaux préparatoires* ipak je vidljivo da tu vrstu jednostranih izjava uz međunarodne ugovore treba jasno razlikovati od rezervi. Kao što im naziv, koji se za njih uobičajio, kaže, njihova je prvotna svrha da tumače ugovor uz koji su stavljene ili neke od njegovih odredaba. One ne idu za tim da isključuju ili mijenjaju pravni učinak ugovornih odredbi, što je temeljna odlika rezervi.³⁷ *Differentia specifica* interpretativnih izjava moći će se odrediti upravo s tih polazišta.

U tom smislu i Vodič za praksu glede rezervi uz međunarodne ugovore u smjernici 1.2 sadržava sljedeću definiciju interpretativne izjave:

“‘Interpretativna izjava’ znači jednostranu izjavu, bez obzira na to kako je sastavljena ili nazvana, koju daje država ili međunarodna organizacija, a kojom ta država ili međunarodna organizacija želi točno odrediti ili razjasniti značenje ili doseg međunarodnog ugovora ili nekih njegovih odredaba.”³⁸

³⁴ Čl. 13. st. 1. nacrta Kodeksa prava međunarodnih ugovora; vidi YBILC, sv. II, 1956., str. 110.

³⁵ Čl. 1. t. 1) Waldockova prvog nacrta; vidi YBILC, sv. II, 1962., str. 31. *et seq.*

³⁶ Vidi YBILC, sv. II, 1966., str. 189. *et seq.*, para. 11. Detaljnije o pripremnim radovima vidi McRae, D. M., *The Legal Effect of Interpretative Declarations*, BYIL, sv. 49, 1978., str. 156. *et seq.*

³⁷ Usporedi Horn, *op. cit.* u bilj. 7, str. 237; Vajić, N., *Interpretativne izjave uz mnogostrane međunarodne ugovore*, JRMP, sv. 34, 1987., str. 155. *et seq.* Vidi također komentar uz smjernicu 1.2 Vodiča za praksu, ILC Report, 2011., str. 68, para. 16.

³⁸ Preveo autor. Smjernica 1.2 Vodiča za praksu u engleskom izvorniku glasi: “‘Interpretative declaration’ means a unilateral statement, however phrased or

Vidimo da se definicija uvrštena u Vodič za praksu oslanja na bečku definiciju rezerve.³⁹ I jedno i drugo su, kao što smo već isticali, jednostrane izjave. Ni za interpretativnu izjavu ne može biti bitno kako je ona nazvana. Naime, kako smo primijetili već prilikom naše analize definicije rezerve, države će često svoje rezerve nazvati nekim drugim imenom kako bi ih na neki način kamuflirale.

Spomenimo već sada da definicija interpretativne izjave, koja je usvojena za potrebe Vodiča za praksu, za razliku od definicije rezerve, ne sadržava ograničenje *ratione temporis*. No, to je samo formalni aspekt, *differentia specifica* leži u subjektivnom i teleološkom elementu definicije, tj. u namjeri države odnosno svrsi koju želi postići jednostranom izjavom, a to je razjašnjenje značenja ili doseg ugovora ili nekih njegovih odredbi ili, drugim riječima, tumačenje. O tim razlikama ćemo nešto više reći dalje u našem izlaganju.⁴⁰

---

named, made by a State or an international organization, whereby that State or that organization purports to specify or clarify the meaning or scope of a treaty or of certain of its provisions.”; ILC Report, 2011., str. 2, 62. – Hrvatski Zakon o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora (Narodne novine, br. 28/1996.; također u: Bakotić, *op. cit.* u bilj. 1, str. 29) u čl. 2. t. 14. sadržava sličnu definiciju: “‘Interpretativna izjava’ je jednostrana izjava u pisanom obliku, bez obzira na to kako je sastavljena ili nazvana, kojom Republika Hrvatska, prigodom potpisivanja ili davanja pristanka da bude vezana međunarodnim ugovorom, izražava tumačenje, objašnjenje ili preciziranje nekih odredaba toga međunarodnog ugovora u njihovoj primjeni na Republiku Hrvatsku ili iznošenje političkog stava.” No, u odnosu na definiciju iz Vodiča za praksu uočavamo dvije razlike: (1) pismeni oblik izjave je element definicije (o čemu više *infra*, pod 5.); (2) ona obuhvaća i izjave kojima se “iznosi politički stav”. Što se tiče drugog, dodatnog elementa iz te zakonske definicije, Komisija za međunarodno pravo držala je da nema potrebe takvim “općenitim političkim izjavama” (engl. *general statements of policy*) posvećivati zasebnu smjernicu u Vodiču za praksu jer je mala opasnost da se one miješaju s interpretativnim izjavama (vidi komentar uz smjernicu 1.5 Vodiča za praksu, ILC Report, 2011., str. 90, para. 8). O jednostranim izjavama uz međunarodne ugovore koje nisu ni rezerve ni interpretativne izjave vidi *supra*, bilj. 5.

³⁹ Degan tvrdi da “definicija rezerve ne isključuje nego upravo predviđa mogućnost da neka interpretativna izjava može imati odlike rezerve, ako je namjera zemlje koja ju je očitovala bila da svojim posebnim tumačenjem neke odredbe izmijeni njen pravni učinak u odnosu na sebe”; vidi Degan, *op. cit.* u bilj. 28, str. 249. No, naša analiza definicije rezerve pokazala je da je sadržaj rezerve upravo u tome da mijenja ili isključuje pravni učinak ugovorne odredbe. Stoga je “interpretativna izjava” koja ide za tim da izmijeni pravni učinak neke ugovorne odredbe u odnosu na državu autoricu takve izjave “interpretativna” samo po svojem nazivu. Stvarno će to biti rezerva.

⁴⁰ Vidi *infra*, pod 5.

4. "OBIČNE" I "UVJETNE" INTERPRETATIVNE IZJAVE

Primjera interpretativnih izjava u novijoj praksi država nalazimo popriličan broj. Već smo spomenuli Konvenciju o pravu mora iz 1982. koja zabranjuje rezerve, ali dopušta interpretativne izjave. Mnoge su države članice te Konvencije dale takve izjave, bilo u trenutku potpisivanja, bilo u trenutku kada su izrazile svoj pristanak na vezanost Konvencijom.⁴¹ Interpretativne izjave relativno se često daju i uz međunarodne ugovore o zaštiti ljudskih prava.⁴²

U velikoj većini su to izjave koje je još McRae, jedan od pisaca koji se među prvima iscrpnije bavio interpretativnim izjavama, označio kao "obične"

⁴¹ Primjera radi navodimo finsku izjavu glede čl. 35. t. c) Konvencije o pravu mora (odredba se odnosi na pravni režim u tjesnacima u kojima je prolazak u cjelini ili djelomično uređen međunarodnim konvencijama koje su odavno na snazi posebno za te tjesnace), koja je dana prilikom potpisivanja i potvrđena prilikom ratifikacije: "It is the understanding of the Government of Finland that the exception from the transit passage régime in straits provided for in article 35 (c) of the Convention is applicable to the strait between Finland (the Åland Islands) and Sweden. Since in that strait the passage is regulated in part by a long-standing international convention in force, the present legal régime in that strait will remain unchanged after the entry into force of the Convention." Sličnu je izjavu dala i Švedska u odnosu na isti tjesnac, dok je Čile dao izjavu u tom smislu glede Magellanova prolaza; vidi bazu podataka *Multilateral Treaties Deposited with the Secretary-General*, dostupno na: <https://treaties.un.org> (14. srpnja 2014.; dalje u tekstu: MTDSG), poglavlje XXI.6. – Više o izjavama uz Konvenciju o pravu mora i njihovim učincima vidi kod Nelson, L. D. M., *Declarations, Statements and 'Disguised Reservations' with respect to the Convention on the Law of the Sea*, *International and Comparative Law Quarterly*, sv. 50, 2001., str. 767 – 786; Vajić, N., *Interpretative Declarations and the United Nations Convention on the Law of the Sea*, *Prinosi za poredbeno proučavanje prava i međunarodno pravo*, sv. 21, br. 24, 1990., str. 371 – 400; Vignes, D., *Les déclarations faites par les Etats signataires de la Convention des Nations Unies sur le droit de la mer, sur la base de l'article 310 de cette Convention*, *Annuaire français de Droit international*, sv. 29, 1983., str. 715 – 748. Za američki pogled na izjave uz Konvenciju o pravu mora u svjetlu mogućeg pristupa SAD-a Konvenciji vidi Walker, G. K., *Professionals' Definitions and States' Interpretative Declarations (Understandings, Statements, or Declarations) for the 1982 Law of the Sea Convention*, *Emory International Law Review*, sv. 21, 2007., str. 461 – 541.

⁴² Među mnogobrojnim izjavama uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima primjera radi navodimo belgijsku interpretativnu izjavu uz čl. 23. st. 2. (pravo stupanja u brak): "The Belgian Government declares that it interprets article 23, paragraph 2, as meaning that the right of persons of marriageable age to marry and to found a family presupposes not only that national law shall prescribe the marriageable age but that it may also regulate the exercise of that right."; vidi bazu podataka MTDSG, poglavlje IV.4. Tekst Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima u: UNTS, sv. 999, 1976., str. 171; neslužbeni hrv. prijevod u: Lapaš; Šošić, *op. cit.* u bilj. 1, str. 366.

ili “puke” interpretativne izjave. To bi, dakle, bile izjave kojima države jednostavno žele ponuditi tumačenje ugovora ili pojedinih ugovornih odredbi.⁴³ Za razliku od toga, država, kada stavlja “kvalificiranu” interpretativnu izjavu, prema njegovu gledištu, čini svoju ratifikaciju ili pristup ugovoru zavisnim od toga da njezino posebno tumačenje bude prihvaćeno kao ispravno. Drugim riječima, tu se tumačenje postavlja kao uvjet za sudjelovanje autorice izjave u međunarodnom ugovoru.⁴⁴

Tu diferencijaciju koju je ponudio McRae slijedio je u osnovnom i Pellet, a s njime i Komisija za međunarodno pravo. No, Pellet je predložio termin “uvjetne interpretativne izjave” kao jasniji i precizniji.⁴⁵ To bi, prema tome, bila jednostrana izjava kojom država svoj pristanak na vezanost međunarodnim ugovorom čini zavisnim od svojeg posebnog tumačenja ugovora ili nekih njegovih odredbi. S obzirom na očito drukčije i dalekosežnije pravne učinke koje uvjetne interpretativne izjave imaju u odnosu na obične interpretativne izjave, za takve izjave vrijedilo bi kao i za rezerve ograničenje *ratione temporis*.⁴⁶ U tom je smislu Komisija u Vodič za praksu uvrstila i zasebnu smjernicu koja sadržava definiciju uvjetnih interpretativnih izjava.⁴⁷ No, treba imati na umu da će, jednako kao što je katkad u praksi teško utvrditi razliku između rezerve i interpretativne izjave, isto tako problematično biti utvrđivanje razlike između obične i uvjetne inter-

⁴³ McRae, *op. cit.* u bilj. 36, str. 160.

⁴⁴ *Ibid.*

⁴⁵ Pellet, *op. cit.* u bilj. 31, para. 316; usporedi Greig, *op. cit.* u bilj. 8, str. 30. *et seq.*, koji predlaže *qualifying interpretative declaration*.

⁴⁶ Dobar primjer “uvjetne interpretativne izjave”, koji navodi Pellet, francuska je izjava uz Dopunski protokol II Ugovora iz Tlatelolca o zabrani nuklearnog oružja u Latinskoj Americi, dana prilikom potpisivanja i potvrđena prilikom ratifikacije: “... In the event that the interpretative declaration thus made by the French Government should be contested wholly or in part by one or more Contracting Parties to the Treaty or to Protocol II, these instruments shall be null and void in relations between the French Republic and the contesting State or States.” (navodimo službeni engleski prijevod, kako je objavljen u UNTS-u); vidi UNTS, sv. 936, 1974., str. 419. Daljnje primjere vidi kod Pelleta, *op. cit.* u bilj. 31, paras. 319. *et seq.* Vidi također komentar uz smjernicu 1.4 Vodiča za praksu, ILC Report, 2011., str. 84. *et seq.*, paras. 3. *et seq.*

⁴⁷ Smjernica 1.4, st. 1. Vodiča za praksu u engleskom izvorniku glasi: “A conditional interpretative declaration is a unilateral statement formulated by a State or an international organization when signing, ratifying, formally confirming, accepting, approving or acceding to a treaty, or by a State when making a notification of succession to a treaty, whereby the State or international organization subjects its consent to be bound by the treaty to a specific interpretation of the treaty or of certain provisions thereof.”; ILC Report, 2011., str. 3, 84.

pretativne izjave. Štoviše, razlika između uvjetne interpretativne izjave i rezerve će u konkretnom slučaju možda biti još i zamagljenija jer se koncept uvjetne interpretativne izjave upravo približava pojmu rezerve.⁴⁸

5. RAZLIKE U ODNOSU NA REZERVE I PITANJE PRIMJENE PRAVNIH PRAVILA O REZERVAMA NA INTERPRETATIVNE IZJAVE

Kao što smo vidjeli razlika između rezervi i interpretativnih izjava prije svega je u svrsi koju države žele postići tim izjavama, a svrhe tih dviju vrsta jednostranih izjava sasvim su različite.⁴⁹ Stoga se i pravna pravila o rezervama, sadržana u bečkoj kodifikaciji prava međunarodnih ugovora, samo vrlo uvjetno mogu primijeniti na interpretativne izjave.⁵⁰

Već smo upozorili na to da u definiciji interpretativne izjave, koja je ušla u Komisijin Vodič za praksu, nema ograničenja s obzirom na trenutak kada se takve izjave mogu dati. To se čini logičnim. Naime, kako je svrha tih izjava tumačenje ugovora, a potreba tumačenja može se pojaviti uvijek kada se neka ugovorna odredba treba primijeniti, onda se i interpretativne izjave mogu dati u bilo koje doba, dakako, ako sam međunarodni ugovor ne određuje drukčije.⁵¹ Koristeći tu okolnost države često pokušavaju zaobići vremensko ograničenje prava na stavljanje rezervi na način da naknadno stave "interpretativnu izjavu", koja zapravo služi samo kao plašt za izjavu koja je po svojem sadržaju rezerva.⁵²

⁴⁸ Usporedi Pellet, *op. cit.* u bilj. 31, para. 323; Cameron, I., *Treaties, Declarations of Interpretation*, u: Wolfrum, *op. cit.* u bilj. 8, str. 1104, para. 5. Vidi također komentar uz smjernicu 1.4 Vodiča za praksu, ILC Report, 2011., str. 86, para. 8.

⁴⁹ U tom je smislu smjernicom 1.3 Vodiča za praksu ("Razlikovanje rezervi i interpretativnih izjava") pojašnjeno da se karakter jednostrane izjave kao rezerve ili interpretativne izjave određuje prema pravnom učinku koji autorica izjave želi postići; ILC Report, 2011., str. 2, 74.

⁵⁰ Sapienza drži da pravni režim rezervi ipak valja uzeti kao polazišnu točku, ne zaboravljajući, dakako, pritom posebne karakteristike pitanja interpretativnih izjava; vidi Sapienza, R., *Les déclarations interprétatives unilatérales dans la pratique conventionnelle*, *Revue générale de droit international public*, sv. 103, 1999., str. 612.

⁵¹ U tom smislu smjernica 2.4.4 Vodiča za praksu utvrđuje da se interpretativna izjava načelno može dati u bilo koje doba (uz ogradu glede uvjetnih interpretativnih izjava i slučaja kad ugovor sadržava vremensko ograničenje, a interpretativna izjava stavljena je izvan zadanog vremenskog okvira); ILC Report, 2011., str. 8, 193. No, u komentaru uz smjernicu 1.2 Vodiča za praksu Komisija za međunarodno pravo ipak je naglasila da odsutnost vremenskog ograničenja u definiciji interpretativne izjave države ne bi smjele shvatiti kao poticaj da takve izjave daju u za to nepogodnim trenucima; *ibid.*, str. 71, para. 30.

⁵² *Ibid.*, str. 71, para. 27.

S obzirom da interpretativne izjave kao takve nemaju neposredan utjecaj na cjelovitost ugovornog teksta i sadržaj ugovornih odredbi o kojima su se ugovornice sporazumjele, nije nužno potrebno da one budu prihvaćene od drugih država stranaka.⁵³ Također, svakako ne djeluje pravilo o prešutnom prihvatu iz čl. 20. st. 5. BK'69. koje se izričito odnosi samo na rezerve.⁵⁴ Stoga, ako druge države ne reagiraju na interpretativnu izjavu, to za njih neće imati neposredne negativne posljedice. Dakako, ako je interpretativna izjava prihvaćena izričito, ili u najmanju ruku konkludentnim činima, od druge države stranke, ona će barem što se tiče tih dviju država predstavljati utvrđenje značenja ugovorne odredbe na koju se odnosi, tj. to će tumačenje imati učinak *inter partes*. Ako bi takvo tumačenje prihvatile sve države stranke nekog mnogostranog međunarodnog ugovora, ono se može smatrati autentičnim tumačenjem dotične ugovorne odredbe.⁵⁵ S druge strane će se prava priroda navodne "interpretativne izjave" često razotkriti upravo kada druge države ugovornice reagiraju prigovorom da sporna izjava po svojem sadržaju stvarno predstavlja rezervu.⁵⁶

Za rezerve je člankom 23. st. 1. BK'69. propisan pismeni oblik. Drukčije je s interpretativnim izjavama. S obzirom na to da se na njih ne odnosi zahtjev za pismenim oblikom iz čl. 23. st. 1. BK'69., a nije ni nužno da druge stranke reagiraju na njih, bilo bi zapravo zamislivo da se interpretativne izjave daju i usmeno.⁵⁷ Unatoč tome malo je vjerojatno da autorica interpretativne izjave, kojoj je stalo do određenog tumačenja ugovora, u praksi ne bi koristila pismeni oblik.⁵⁸

⁵³ Usporedi Vajić, *op. cit.* u bilj. 37, str. 164.

⁵⁴ Sapienza, *op. cit.* u bilj. 50, str. 620.

⁵⁵ Vidi Greig, *op. cit.* u bilj. 8, str. 39. U tom pogledu je u Vodič za praksu uvrštena smjernica 4.7.3 prema kojoj interpretativna izjava koja je prihvaćena od svih ugovornih stranaka može predstavljati sporazum o tumačenju međunarodnog ugovora; ILC Report, 2011., str. 27, 559; vidi također komentar uz tu smjernicu, *ibid.*, str. 559, para. 2. To uostalom proizlazi i iz čl. 31. st. 2. BK'69. koji govori o kontekstu koji se uzima u obzir prilikom tumačenja ugovora. – Kada je riječ o dvostranom međunarodnom ugovoru, prihvaćanje interpretativne izjave od druge stranke, prema smjernici 1.6.3 Vodiča za praksu, ima za posljedicu da u izjavi izneseno tumačenje nedvojbeno predstavlja autentično tumačenje ugovora; *ibid.*, str. 4, 117; vidi također komentar uz tu smjernicu, *ibid.*, str. 117. *et seq.* O interpretativnim izjavama uz dvostrane ugovore vidi nastavno uz bilj. 59 – 60.

⁵⁶ Vidi *infra*, pod 7.

⁵⁷ Usporedi komentar uz smjernicu 2.4.1 Vodiča za praksu, ILC Report, 2011., str. 191, para. 1.

⁵⁸ Stoga Vodič za praksu u smjernici 2.4.1 određuje da bi se interpretativne izjave trebale sastavljati u pismenom obliku; *ibid.*, str. 8, 191; vidi također komentar uz tu smjernicu, *ibid.*, str. 191. *et seq.*, paras. 2. *et seq.*

Kada smo uvodno određivali pojam rezerve, osvrnuli smo se i na pitanje rezervi uz dvostrane međunarodne ugovore.⁵⁹ Utvrdili smo da nije moguće staviti rezerve uz dvostrane ugovore. “Rezerva” uz dvostrani ugovor bit će to samo po nazivu. Država, koja ju je stavila, na taj način u stvari predlaže ponovno otvaranje pregovora o ranije postignutom sporazumu. Drukčije je s interpretativnim izjavama. One se po pravnoj prirodi razlikuju od rezervi, njihova svrha je tumačenje ugovora, pa nema zapreke da države stranke dvostranog ugovora svoje tumačenje ugovora iznose i u tom obliku.⁶⁰

Sve što je dosada rečeno o razlikama pravnog režima rezervi i interpretativnih izjava odnosi se zapravo samo na “obične interpretativne izjave”. Kao što smo već istaknuli, “uvjetne interpretativne izjave”, iako se od rezervi razlikuju po tome što im nije namjera mijenjati ili isključiti pravni učinak ugovornih pravila, svojom se kategoričnošću ipak više približavaju rezervama nego obične interpretativne izjave. Vidjeli smo da za uvjetne interpretativne izjave, s obzirom na to da predstavljaju uvjet pristanka države na vezanost ugovorom, kao i za rezerve, nužno mora vrijediti vremensko ograničenje njihova stavljanja,

---

⁵⁹ Vidi *supra*, pod 2.

⁶⁰ Vidi Aust, *op. cit.* u bilj. 7, str. 128. Smjernicom 1.6.2 Vodiča za praksu određeno je da se smjernice 1.2 (“Definicija interpretativnih izjava”) i 1.4 (“Uvjetne interpretativne izjave”) primjenjuju kako na mnogostrane tako i na dvostrane međunarodne ugovore, pa je time utvrđena mogućnost stavljanja interpretativnih izjava uz dvostrane ugovore; ILC Report, 2011., str. 4, 115; vidi također komentar uz tu smjernicu, *ibid.*, str. 115. *et seq.* – Tako interpretativnom izjavom treba smatrati i izjavu Republike Hrvatske uz Sporazum o arbitraži, sklopljen sa Slovenijom 4. studenog 2009. u Stockholmu. Izjava glasi: “Ništa u Sporazumu o arbitraži između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije neće se smatrati kao pristanak Hrvatske na zahtjev Slovenije za teritorijalnim kontaktom s otvorenim morem.” Za tekst Sporazuma, uključujući izjavu Republike Hrvatske, vidi NN – MU, br. 12/2009. Sancin tu izjavu, čini se, kvalificira kao prikrivenu rezervu koja bi kao takva bila nedopuštena i bez ikakvog učinka na sadržaj sporazuma; vidi Sancin, V., *Enostranske izjave k dvostranskim međunarodnim pogodbam*, Pravna praksa, sv. 28, br. 46, 2009., str. 17. Na hrvatsku izjavu Slovenija je odgovorila vlastitom izjavom kojom je utvrđeno da se Slovenija nije suglasila s izjavom Republike Hrvatske niti sa sadržajem te izjave. U čl. 3. slovenskog Zakona o ratifikaciji Sporazuma o arbitraži, u okviru kojeg je objavljen sam tekst slovenske izjave koja je dana prilikom razmjene isprava o ratifikaciji (st. 1.), dodatno je pojašnjeno da hrvatska izjava nema učinka ni na sadržaj Sporazuma o arbitraži ni na arbitražni postupak (st. 2.) te da je zadaća arbitražnog suda odrediti “ozemeljski stik teritorialnega morja Republike Slovenije z odprtim morjem (stik Slovenije z odprtim morjem)”. Za tekst slovenskog Zakona o ratifikaciji Sporazuma o arbitraži vidi Uradni list Republike Slovenije – Mednarodne pogodbe, br. 11/2010.

poglavito iz razloga pravne sigurnosti. Nije stoga iznenađujuće da je Komisija za međunarodno pravo u Vodiču za praksu glede rezervi uz međunarodne ugovore došla do zaključka da su uvjetne interpretativne izjave u cijelosti podložne pravilima koja se primjenjuju na rezerve.⁶¹

6. ZNAČENJE INTERPRETATIVNIH IZJAVA ZA TUMAČENJE MEĐUNARODNIH UGOVORA

Na temelju dosad iznesenog možemo zaključiti da interpretativnu izjavu, iako postoje neke njezine sličnosti s rezervom, treba u biti promatrati kao jednostrano tumačenje međunarodnog ugovora koje iznosi jedna od stranaka ugovora. Iz toga slijedi da se pravni režim interpretativnih izjava prije svega treba ravnati prema pravnim pravilima koja vrijede za tumačenje međunarodnih ugovora, a ona su sadržana u čl. 31. i 32. BK'69.⁶² Treba zapravo uzeti da interpretativne izjave u smislu čl. 31. st. 2. t. b) BK'69. pripadaju u kontekst ugovora koji treba uzeti u obzir prilikom njegovog tumačenja. Interpretativna se izjava, naime, može smatrati ispravom "koju jedna ili više stranaka sastave u vezi s ugovorom, a koju ostale stranke prihvate kao ispravu koja se odnosi na ugovor" (čl. 31. st. 2. t. b) BK'69.). Štoviše, BK'69. u čl. 31. st. 3. nadalje kaže da će se prilikom tumačenja zajedno s kontekstom voditi računa "o svakom naknadnom sporazumu između stranaka o tumačenju ugovora ili o primjeni njegovih odredaba" (t. a)) i "o svakoj naknadnoj praksi u primjeni ugovora kojom se ustanovljuje sporazum između stranaka o tumačenju ugovora" (t. b)). U svjetlu tih odredbi i interpretativne izjave mogu utjecati na utvrđivanje

⁶¹ To je utvrđeno st. 2. smjernice 1.4 Vodiča za praksu; ILC Report, 2011., str. 3, 84. Budući da im je režim asimiliran pravnom režimu rezervi, Komisija nije smatrala potrebnim donošenje dodatnih smjernica o uvjetnim interpretativnim izjavama; vidi komentar uz smjernicu 1.4, *ibid.*, str. 88, para. 13. Cameron, pak, drži da se pravni režim uvjetnih interpretativnih izjava ne bi smio u cijelosti izjednačiti s onim koji vrijedi za rezerve; vidi Cameron, *op. cit.* u bilj. 48, str. 1106, para. 15.

⁶² Usporedi Horn, *op. cit.* u bilj. 7, str. 244. U tom smislu se u st. 1. smjernice 4.7.1 ("Razjašnjenje ugovornih odredbi pomoću interpretativne izjave") među ostalim kaže da interpretativnu izjavu treba uzeti u obzir kao element tumačenja u skladu s općim pravilima tumačenja međunarodnih ugovora; ILC Report, 2011., str. 26. *et seq.*, 547. Poblize o pravilima tumačenja međunarodnih ugovora u skladu s BK'69. i BK'86. vidi primjerice Aust, *op. cit.* u bilj. 7, str. 230. *et seq.*; Crnić-Grotić, *op. cit.* u bilj. 7, str. 105. *et seq.*; Corten, O.; Klein, P. (ur.), *Les Conventions de Vienne sur le droit des traités: Commentaire article par article*, sv. II, Bruxelles, 2006., str. 1289 – 1402; Gardiner, R., *The Vienna Convention Rules on Treaty Interpretation*, u: Hollis, *op. cit.* u bilj. 17, str. 475 – 506.

ispravnog tumačenja ugovora. Dakako, ako je tumačenje koje predlaže autorica interpretativne izjave prihvaćeno od drugih ugovornica, takva izjava postaje dio naknadnog sporazuma ili prakse.⁶³

Postavlja se pitanje kakvo je značenje interpretativne izjave u slučaju kada je druge države ugovornice ne prihvate ili joj čak izričito prigovore. Budući da je zapravo riječ o jednostranim “prijedlozima” tumačenja ugovora⁶⁴, njihovo odbijanje od strane drugih država ugovornica dovest će u krajnjoj liniji do spora o tumačenju međunarodnog ugovora.⁶⁵ No, ni tada osoba ili tijelo koje tumači međunarodni ugovor, primjerice kakvo sudsko tijelo u postupku rješavanja spora, neće moći zanemariti takvu interpretativnu izjavu jer upravo ona, premda je jednostrana, može biti jedan od elemenata za ispravno tumačenje, tj. “prema uobičajenom smislu izraza iz ugovora u njihovu kontekstu i u svjetlu predmeta i svrhe ugovora” (čl. 31. st. 1. BK’69.).⁶⁶

7. DVOJBENE JEDNOSTRANE IZJAVE

Utvdili smo, dakle, da između rezervi i interpretativnih izjava postoji jasna i bitna razlika. Ipak, i u jednom i u drugom slučaju riječ je o jednostranim izjavama koje države daju uz međunarodni ugovor, pa će, iako se njihove svrhe razlikuju, u konkretnom slučaju često biti teško prepoznati je li riječ o rezervi ili zaista o izjavi kojom se ugovor samo tumači. Kao što smo već naznačili, konfuziji koja u tom pogledu može nastati pridonose, često namjerno, same države autorice jednostranih izjava uz međunarodne ugovore, želeći na taj način ostvariti neke posebne ciljeve i zaštititi svoje interese. Naime, države će u mnogim slučajevima nastojati prikriti rezervu tako da daju “interpretativnu izjavu” koja je to samo po svojem nazivu. Razlozi davanja prikrivenih rezervi su raznorodni, bilo da država želi iskoristiti fleksibilniji pravni režim za interpretativne izjave i tako zaobići izričitu ugovornu klauzulu o zabrani rezervi ili vremensko ograničenje stavljanja rezervi, bilo da, nazivajući svoju rezervu

⁶³ Usporedi Kühner, *op. cit.* u bilj. 7, str. 36. *et seq.*; Sapienza, *op. cit.* u bilj. 50, str. 619. *et seq.* Vidi također *supra*, bilj. 55.

⁶⁴ Usporedi komentar uz smjernicu 4.7.1 Vodiča za praksu, ILC Report, 2011., str. 548, para. 2.

⁶⁵ Usporedi Sapienza, *op. cit.* u bilj. 50, str. 625. Stavak 2. smjernice 4.7.1 Vodiča za praksu navodi da će se prilikom tumačenja međunarodnog ugovora na odgovarajući način uzeti u obzir to što druge ugovornice interpretativnu izjavu prihvaćaju ili joj se protive; ILC Report, 2011., str. 27, 547.

⁶⁶ Vidi komentar uz smjernicu 4.7.1 Vodiča za praksu, *ibid.*, str. 554, para. 24 te str. 556, para. 31, a napose para. 32.

“interpretativnom izjavom”, želi izbjeći moguće prigovore drugih stranaka ili ostaviti dojam da u punoj mjeri ispunjava ugovorne obveze.⁶⁷ Stoga je bitno odrediti pravnu prirodu jednostrane izjave kako bi se mogli ocijeniti njezini pravni učinci.⁶⁸

Pitanje određivanja pravne prirode dvojbene jednostrane izjave postaviti će se prije svega onim državama koje žele reagirati na određeni način glede jednostranih izjava drugih ugovornica. Nažalost su prigovori na rezerve, s obzirom na broj jednostranih izjava koje se daju, relativno rijetka pojava u ugovornoj praksi država. Jedan od razloga je sigurno i taj što ministarstva vanjskih poslova većine država u pravilu nemaju dostatan ljudski potencijal da bi sustavno mogla pratiti praksu davanja jednostranih izjava uz međunarodne ugovore.⁶⁹ Ipak, postoje i države koje motre praksu drugih država i redovito izjavljuju prigovore. U tome prednjače nordijske države koje čak usuglašavaju svoja stajališta oko pojedinih rezervi.⁷⁰

Primjera dvojbениh jednostranih izjava uz mnogostrane međunarodne ugovore ima velik broj u ugovornoj praksi država. Mi ćemo ilustracije radi navesti dva primjera prikrivenih rezervi na koje su neke države reagirale prigovorima.

Jedan od poznatijih primjera je izjava koju su dali Filipini 1982. prilikom potpisivanja Konvencije o pravu mora, a potvrđena je prilikom ratifikacije 1984. Navodimo najspornije dijelove te izjave:

“6. Odredbe Konvencije o arhipelaškom prolasku kroz plovne putove ne poništavaju niti ograničavaju suverenost Filipina kao arhipelaške države nad plovnim putovima, a ne uskraćuju im ni ovlast donošenja zakona za zaštitu svoje suverenosti, nezavisnosti i sigurnosti;

7. Koncept arhipelaških voda sličan je konceptu unutrašnjih voda prema Ustavu Filipina, te izuzima tjesnace koji spajaju te vode i gospodarski pojas ili otvoreno more iz prava stranih brodova na tranzitni prolazak u svrhe međunarodne plovidbe; [...]”⁷¹

⁶⁷ Usporedi Cameron, *op. cit.* u bilj. 48, str. 1106, para. 9. Vidi također *supra*, uz bilj. 18.

⁶⁸ “The question of determining the nature of a statement is one of the very fundamental problems in reservation law.”; Horn, *op. cit.* u bilj. 7, str. 336. Vidi također *supra*, bilj. 49.

⁶⁹ Usporedi Aust, *op. cit.* u bilj. 7, str. 142.

⁷⁰ Vidi Klabbers, J., *Accepting the Unacceptable? A New Nordic Approach to Reservations to Multilateral Treaties*, Nordic Journal of International Law, sv. 69, 2000., str. 179 – 193, *passim*.

⁷¹ Preveo autor. Navedeni dijelovi filipinske izjave u engleskom izvorniku glase: “6. The provisions of the Convention on archipelagic passage through sea lanes do not

Na tu izjavu reagirale su Australija, Bjelorusija, Bugarska, Sovjetski Savez i Ukrajina sličnim prigovorima da filipinska izjava nije u skladu s čl. 309. i 310. Konvencije te zapravo sadržava rezerve koje su Konvencijom zabranjene. Svih pet država izrazilo je svoje stajalište da izjava Filipina u mjeri u kojoj predstavlja rezervu na Konvenciju o pravu mora nema pravnog učinka.⁷²

Drugi primjer koji smo odabrali je interpretativna izjava Alžira uz čl. 13. st. 3. i 4. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima iz 1966., a te se odredbe Pakta odnose na pravo roditelja da svoju djecu školuju u privatnim ustanovama i na pravo osnivanja takvih privatnih obrazovnih ustanova. Alžirska izjava glasi:

“3. Alžirska vlada smatra da odredbe članka 13. stavaka 3. i 4. Pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima ni u kojem slučaju ne mogu ograničiti njezino pravo da slobodno uređuje svoj [tj. alžirski] obrazovni sustav.”⁷³

Na tu izjavu prigovorom je reagirala Nizozemska, smatrajući da je riječ o rezervi koja je nespojiva s predmetom i svrhom Pakta, pa je ona kao takva neprihvatljiva. Ujedno se navodi da prigovor nije prepreka za stupanje na snagu Pakta između Nizozemske i Alžira.⁷⁴

---

nullify or impair the sovereignty of the Philippines as an archipelagic state over the sea lanes and do not deprive it of authority to enact legislation to protect its sovereignty, independence, and security; 7. The concept of archipelagic waters is similar to the concept of internal waters under the Constitution of the Philippines, and removes straits connecting these waters with the economic zone or high sea from the rights of foreign vessels to transit passage for international navigation; [...]”; vidi bazu podataka MTDSG, poglavlje XXI.6. – O neusklađenosti filipinskih zahtjeva i njihova zakonodavstva s Konvencijom o pravu mora iz 1982. vidi primjerice Churchill, R. R.; Lowe, A. V., *The Law of the Sea*, Manchester, 1999., str. 128. *et seq.*; Roach, J. A.; Smith, R. W., *Excessive Maritime Claims*, Leiden, 2012., str. 211. *et seq.*, 371. *et seq.*

⁷² Vidi bazu podataka MTDSG, poglavlje XXI.6.

⁷³ Preveo autor. Alžirska izjava u engleskom izvorniku glasi: “3. The Algerian Government considers that the provisions of article 13, paragraphs 3 and 4, of the Covenant on Economic, Social and Cultural Rights can in no case impair its right freely to organize its educational system.”; vidi *ibid.*, poglavlje IV.3. Tekst Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima u: UNTS, sv. 993, 1976., str. 3; neslužbeni hrv. prijevod u: Lapaš; Šošić, *op. cit.* u bilj. 1, str. 391.

⁷⁴ Nizozemski prigovor u engleskom izvorniku glasi: “In the opinion of the Government of the Kingdom of the Netherlands, the interpretative declaration concerning article 13, paragraphs 3 and 4 of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights must be regarded as a reservation to the Covenant. From the text and history of the Covenant it follows that the reservation with respect to article 13, paragraphs 3 and 4, made by the Government of Algeria is incompatible with

No, postavlja se pitanje na koji način će države, ocjenjujući u praksi konkretnu jednostranu izjavu, utvrđivati njezinu pravnu prirodu. Već iz definicije rezerve, koja je usvojena u BK'69., proizlazi da je formalni aspekt irelevantan. Dakle, sam naziv koji je neka država dala svojoj izjavi, ne govori nam nužno o čemu je doista riječ.⁷⁵

Prema smjernici 1.3.1 Vodiča za praksu, koja govori o metodi kojom se utvrđuje razlika između rezervi i interpretativnih izjava, spornu izjavu treba tumačiti "u dobroj vjeri prema uobičajenom smislu njezinih izraza, kako bi se na temelju toga utvrdila namjera autorice, a u svjetlu međunarodnog ugovora kojeg se tiče."⁷⁶ Komisija za međunarodno pravo, dakle, drži da je polazišna točka za tumačenje jednostrane izjave sam tekst izjave, iz kojeg bi učinak koji država želi postići trebao biti objektivno vidljiv. Iz izraza koji se u tekstu smjernice koriste vidimo da je metodološki u osnovi riječ o primjeni pravila o tumačenju, koja i inače vrijede u međunarodnom pravu, tj. o primjeni čl. 31. i 32. BK'69. Komisija se ipak nije odlučila na to da jednostavno uputi na opće pravilo o tumačenju iz čl. 31. i dopunska sredstva tumačenja iz čl. 32. BK'69., što je inače bio predložio specijalni izvjestitelj Pellet.⁷⁷ Komisija je, naime, smatrala, pozivajući se pritom na judikaturu Međunarodnog suda⁷⁸, da treba

---

the object and purpose of the Covenant. The Government of the Kingdom of the Netherlands therefore considers the reservation unacceptable and formally raises an objection to it."; vidi bazu podataka MTDSG, poglavlje IV.3.

⁷⁵ Premda naziv nije odsudan, smjernica 1.3.2 Vodiča za praksu navodi da naziv jednostrane izjave i izrazi korišteni u njoj upućuju na pravni učinak koji se želi postići; ILC Report, 2011., str. 3, 79. Smjernicom je Komisija za međunarodno pravo htjela upozoriti na to da se naziv koji autorica daje svojoj jednostranoj izjavi ne smije posve zanemariti, no u krajnjoj liniji bit će to samo oboriva presumpcija, tj. kao što smo opetovano podcrtali, naziv nije odlučujući za određivanje pravne prirode jednostrane izjave; vidi komentar uz tu smjernicu, *ibid.*, str. 82, para. 10.

⁷⁶ Preveo autor. Smjernica 1.3.1 Vodiča za praksu u engleskom izvorniku glasi: "To determine whether a unilateral statement formulated by a State or an international organization in respect of a treaty is a reservation or an interpretative declaration, the statement should be interpreted in good faith in accordance with the ordinary meaning to be given to its terms, with a view to identifying therefrom the intention of its author, in light of the treaty to which it refers."; *ibid.*, str. 2. *et seq.*, 75.

⁷⁷ Pellet, *op. cit.* u bilj. 31, para. 414.

⁷⁸ Riječ je o slučaju između Španjolske i Kanade o jurisdikciji nad ribolovom, u kojem je Međunarodni sud, rješavajući pitanje svoje nadležnosti, dao iskaz o pitanju tumačenja tzv. fakultativnih klauzula iz čl. 36. st. 2. Statuta Suda: "The regime relating to the interpretation of declarations made under Article 36 of the Statute is not identical with that established for the interpretation of treaties by the Vienna Convention on the Law of Treaties. [...] The Court observes that the provisions of that Convention

uzeti u obzir da se pravila BK'69. odnose na tumačenje ugovora, a ovdje je riječ o jednostranim izjavama.⁷⁹

8. ZAKLJUČAK

U starijoj doktrini i praksi interpretativne izjave mahom su bile obuhvaćene pojmom rezervi uz međunarodne ugovore. Pokazali smo, međutim, da su to dva odvojena jednostrana akta koji se razlikuju po svojoj pravnoj prirodi, poglavito s obzirom na svrhu koju država želi njihovim stavljanjem postići. Stoga se neizgrađenost pravnih pravila u vezi s interpretativnim izjavama ne može riješiti analognom primjenom međunarodnopravnih pravila koja se odnose na rezerve. Naime, svrha je rezerve da izmijeni ili isključi pravni učinak neke ugovorne odredbe u odnosu na državu koja je stavila rezervu, dok je svrha interpretativne izjave da tumači, dakle, da razjasni značenje ili doseg neke ugovorne odredbe. Interpretativna izjava je prema tome instrument tumačenja ugovora, pa je u prvom redu treba promatrati kroz pravna pravila koja se tiču tumačenja međunarodnih ugovora.

Držimo da neizgrađenost pravnih pravila u slučaju interpretativnih izjava i nije veliki problem. Njihov pravni učinak nije toliko dalekosežan kao onaj koji imaju rezerve, čiji je utjecaj na ugovorne obveze stranaka međunarodnog ugovora mnogo izrazitiji. Fleksibilnost pravnih pravila, osim toga, često može biti upravo prednost. Ne smijemo ni zaboraviti da odsutnost pisanih ili kodificiranih pravnih pravila ne znači ujedno odsutnost pravnih pravila uopće. Međunarodno pravo ima još jedan važan izvor prava koji su mnogi unutrašnjopravni poredci odavno napustili, a to je običajno pravo. Tako se i za interpretativne izjave na temelju prakse država daju utvrditi neka pravna pravila (npr. neograničeno stavljanje *ratione temporis*; nije nužan njihov prihvata od drugih država).

Nepostojanje jasnih pravnih pravila problematičnije je u odnosu na tzv. uvjetne interpretativne izjave za koje smo vidjeli da se, zbog toga što određeno tumačenje postavljaju kao uvjet za vezanost države međunarodnim ugovorom, približavaju pojmu rezerve. No, čini nam se da je broj takvih izjava u odnosu na onaj rezervi i običnih interpretativnih izjava zapravo zanemariv, pa ni ovdje neizgrađenost pravnih pravila neće biti pogubna po ugovorne odnose država.

---

may only apply analogously to the extent compatible with the *sui generis* character of the unilateral acceptance of the Court's jurisdiction."; vidi *Fisheries Jurisdiction Case (Spain v. Canada)*, *Jurisdiction of the Court*, ICJ Reports 1998, str. 453.

⁷⁹ Vidi komentar uz smjernicu 1.3.1, ILC Report, 2011., str. 76. *et seq.*, paras. 5. *et seq.*

Kada su se, na početku svojega rada na pitanju rezervi, odlučili za izradu neobvezujućeg Vodiča za praksu, a ne za formalnu izmjenu bečkih konvencija ili donošenje dopunskog protokola, članovi Komisije Ujedinjenih naroda za međunarodno pravo nedvojbeno su imali na umu da donošenje kodifikacijskih konvencija nije jedini način na koji se može utjecati na praksu država, tj. na stvaranje novih običajopravnih pravila i time na razvoj međunarodnog prava. U tom smislu jedan od važnih doprinosa Komisijina Vodiča za praksu glede rezervi uz međunarodne ugovore leži upravo u tome što je pojmovno razgraničio interpretativne izjave od rezervi te su utvrđene razlike u pravnim režimima za te dvije vrste jednostranih izjava koje su najučestalije u praksi sklapanja međunarodnih ugovora. Treba očekivati da će Vodič za praksu, koji je rezultat opsežnog i temeljitog istraživanja, naći odjeka u praksi država i pospješiti daljnju kristalizaciju običajnog prava.

Summary

Trpimir M. Šošić *

INTERPRETATIVE DECLARATIONS TO TREATIES

In 2011, after many years of work and study, the International Law Commission (ILC) adopted the comprehensive Guide to Practice on Reservations to Treaties. This paper aims to revisit the issue of interpretative declarations to treaties in the light of the relevant guidelines contained in the Guide to Practice. Although interpretative declarations have been used by states in treaty practice for a long time, the 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties (VCLT) remained entirely silent on the matter. On the other hand, a fair number of the VCLT's provisions were dedicated to reservations, with which interpretative declarations are often confounded. In the first part the VCLT's definition of reservations is analysed and used as a point of reference for the ensuing discussion on the legal nature of interpretative declarations. In that respect, the definition of interpretative declarations as enunciated in the ILC's Guide to Practice is of particular interest. Thereafter, the most important aspects of the legal regime for interpretative declarations, as propounded by the ILC, are tackled in some detail. Thus, the specific notion of "conditional interpretative declarations" is explained, whose regime, according to the ILC, is to be assimilated to the one in place for reservations. Conversely, "simple interpretative declarations", considering that they constitute a proposed interpretation of a treaty, albeit a unilateral one, should essentially be subject to the VCLT's rules regarding the interpretation of treaties. Given that states, for various reasons, often use the concept of interpretative declarations in order to disguise statements, which in fact amount to reservations, special attention is devoted to the method of determining the distinction between reservations and interpretative declarations. Indeed, as emphasised in the conclusion of this essay, it is a significant contribution of the Guide to Practice that it has helped to clarify the confusion regarding the legal nature of interpretative declarations. It is to be expected that the pertinent guidelines on interpretative declarations will influence state practice and prompt further crystallisation of customary international law in the field.

Keywords: treaties, reservations, interpretative declarations, International Law Commission

---

* Trpimir M. Šošić, Ph. D., Senior Assistant, Faculty of Law, University of Zagreb, Trg m. Tita 14, Zagreb

